

Voor kleine waterdieren is blaasjeskruid wat de Lorelei was voor schippers op de Rijn. Als je dichtbij komt, wordt de verlokking te groot en ben je verloren.

Blaasjeskruid heeft altijd honger

Dat dieren planten eten, daar kijken we niet van op. Dat er ook planten zijn die dieren eten is minder bekend. Toch zijn er zo'n vijfhonderd soorten planten die voor hun levensonderhoud mede op dierlijk voedsel zijn aangewezen.

Hiervoor gebruiken ze de meest uiteenlopende technieken. Zo zijn er planten die lijm produceren en daarmee hun prooi vastplakken (zonnedauw), anderen hebben bekers waar hun prooidieren in vallen (zonnebekerplant) en weer anderen hebben vallen, die dichtklappen en de prooi beletten te ontsnappen (Venus vliegenvaal). Zelfs onder water zijn er planten die levende diertjes vangen en verteren. Een ervan is blaasjeskruid.

In Nederland komen vijf soorten blaasjeskruid voor, groot blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*) is hiervan de meest algemene. Het is een kieskeurig plantje dat houdt van vrij diep, stilstaand, voedselarm water dat bovendien niet in de volle zon mag liggen.

BLAASJES MET PROOIEN

De gehele zomer, tot in september kun je bloeiend blaasjeskruid tegenkomen in water dat aan bovenstaande voorwaarden voldoet. Verwacht evenwel geen tapijt van bloemen zoals we dat kennen van watergentiaan, want blaasjeskruid bloeit heel bescheiden.

Op bloeistengels van circa vijftien centimeter zitten enkele heldergele lipvormige bloemen die op het gehemelte van rode streepjes zijn voorzien. Net onder water vormt blaasjeskruid een massa van stengels die enige meters lang kunnen worden. Hier en daar zitten er aan de bladeren de blaasjes waar de plant zijn naam aan

dankt. In het voorjaar zijn de blaasjes lichtgroen en doorzichtig. Naarmate het seizoen voortschrijdt worden de blaasjes donkerder. Wanneer je in het begin van de zomer blaasjes bekijkt, kun je soms door de transparante wand de prooi waarnemen.

VALDEUREN

De val van blaasjeskruid zit heel geraffineerd in elkaar en wetenschappers hebben nog niet volledig kunnen ontrafelen hoe een en ander precies werkt. Wel is bekend dat de val behalve een vernuftig mechanisme, ook een knappe chemische component heeft. Het blaasje heeft een valdeur die tegen de rand van het blaasje drukt. Langs de rand zit een aantal kliercellen die een slijm afscheiden waardoor de valdeur het blaasje waterdicht afsluit. Aan de buitenkant van de valdeur zitten enkele klieren met uitsteekels die een zoete lokstof afscheiden.

Voor sommige kleine waterdieren is dit zoiets als wat volgens de sage de Lorelei was voor schippers op de Rijn. Als je dichtbij komt, wordt de verlokking te groot en ben je verloren.

ONVERZADIGBAAR

Aan de onderkant zitten nog enkele uitsteekels, die het slot van de val bedienen. Wanneer een van de waterdier-tjes zo'n uitsteeksel aanraakt, opent de deur zich onmiddellijk. Omdat er in het blaasje een kortstondig vacuüm heerst, wordt het dier-tje naar binnen gezogen. Het blaasje dat aanvankelijk een beetje ingedrukt was, is nu bol.

Wat er hierna gebeurt is iets, waar de

ALLE FOTO'S OP DEZE PAGINA'S: HENRI SCHLÖTZ

Blaasjeskruid: op bloeistengels van circa vijftien centimeter zitten heldergele lipvormige bloemen die op het gehemelte van rode streepjes zijn voorzien.

Boven: Aan de buitenkant van de valdeur zitten enkele klieren met uitstekels die een zoete lokstof afscheiden.

Onder: Blaasjekruid is een kieskeurig plantje dat houdt van vrij diep, stilstaand, voedsel-arm water dat bovendien niet in de volle zon mag liggen.

wetenschap nog niet uit is. Hoe dan ook, feit is dat binnen enkele uren het water grotendeels uit het blaasje verwijderd is en de val weer operatief. In het blaasje doen zuren, enzymen en waarschijnlijk bacteriën hun werk en verteren de prooi. Vaak voordat het gevangen diertje geheel is verteerd, kan al een volgende prooi worden gevangen. Wat dat betreft lijkt blaasjeskruid onverzadigbaar.

WINTERRUSTKNOPPEN

In de herfst sterven de stengels af en zij zinken dan naar de bodem. Aan de toppen hebben zich voordien zogenaamde winterrustknoppen gevormd, die in het voorjaar aan de oppervlakte komen en de basis vormen voor nieuwe planten.

Henri Schlötz is sociale wetenschapper en lid van de KNNV-afdeling Hilversum.

